

Burgerschapsdocument

Heyerdahl College

2023-2024

Inleiding

Voor u ligt het burgerschapsdocument van het Heyerdahl College. Dit document beschrijft waar de school burgerschap terug laat komen binnen ons onderwijsprogramma en op welke manier. Op 1 augustus 2021 is de nieuwe wet voor burgerschapsonderwijs in het funderend onderwijs in werking getreden. De wet zorgt ervoor, dat de regels voor het burgerschapsonderwijs in zowel primair als het voortgezet onderwijs verplichtender zijn geworden. De overheid acht het bevorderen van verbinding met en participatie in de samenleving van groot maatschappelijk belang. In Nederland is dat met respect voor elkaar, voor de democratie en de rechtstaat en voor de vrijheden die iedereen heeft. Niet ieder kind krijgt die waarden van huis uit mee. School is dan ook een belangrijke plek om erover te leren en ermee te oefenen.

Aanleiding

Daarom geldt sinds 2006 voor scholen al de wettelijke opdracht om aandacht te besteden aan burgerschap. Scholen zijn nu verplicht om:

- een visie te ontwikkelen en uit te werken rond burgerschapsonderwijs;
- de opbrengsten te evalueren;
- verantwoording daarover af te leggen in schoolplan en schoolgids.

Vanaf 2018 is gewerkt aan een wet die scholen meer richting geeft en de burgerschapsopdracht minder vrijblijvend maakt. Dit geeft de inspectie ook meer de mogelijkheid om met scholen hierover in gesprek te gaan.

Wettelijk kader

Er is een nieuw wettelijk kader ontwikkeld voor burgerschapsvorming in het onderwijs. De belangrijkste verschillen ten opzichte van de huidige situatie zijn dat:

1. het duidelijker wordt, wat de wet verstaat onder burgerschap. Daarbij zijn de basiswaarden van de democratische rechtsstaat het uitgangspunt. Deze basiswaarden moeten op een herkenbare wijze in het gehele onderwijs terugkomen: in de kennisoverdracht, in het ontwikkelen van competenties en in de schoolcultuur;
2. het bevoegd gezag zorgdraagt voor een schoolcultuur, waarin al het personeel in overeenstemming met deze waarden handelt;
3. scholen op een samenhangende en systematische wijze aan hun burgerschapsonderwijs invulling moeten gaan geven, waarbij leerlingen sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen;
4. scholen hun burgerschapsonderwijs vormgeven en verantwoording afleggen in het schoolplan en de schoolgids.

Lessen

Op het Heyerdahl College werken wij tijdens meerdere vakken aan verschillende onderdelen, die samen een bijdrage leveren onze leerling tot een "goed" burger te maken.

Burgerschap: In de les burgerschap wordt een breed aanbod geboden over de verschillen in de maatschappij en alle burgerlijke taken, die daarbij komen kijken.

Sociale vaardigheden: In de sova les wordt aandacht gegeven over hoe we met elkaar omgaan, hoe we reageren op elkaar en het reageren op bepaalde situaties. Hoe ga je om met veranderingen en de meningen/opmerkingen van anderen.

Stagevoorbereiding: In de stagevoorbereiding les worden de leerlingen voorbereid op hun stage. Wat kunnen ze verwachten tijdens hun stage, welke werknemersvaardigheden gebruik je en hoe ga je om met de vraag/wensen van een leidinggevende of klanten.

Sport en Bewegen: Tijdens het vak sport en bewegen wordt de leerling geleerd en gecoacht op hoe ze goed omgaan met winst en verlies. Ze leren door middel van verschillende spelvormen hoe ze goed kunnen samenwerken. In tweetallen en kleine groepen leren ze, hoe ze samen met een ander tot een werkbaar resultaat komen en hoe iedereen daar een goed gevoel aan overhoudt.

Keuze uren: In leerjaar 1 en 2 hebben de leerlingen keuze-uren in de lessentabel. De keuze-uren bestaan uit een aanbod van verschillende vakken en activiteiten, die in de vrije tijd ook uitvoerbaar zijn voor de leerlingen. De leerling maakt zelf een keus bij welk vak of activiteit hij/zij een periode van 5 weken wil doen. De leerlingen leren zelf verantwoordelijk te zijn voor hun eigen keuze en ervaren activiteiten die ze ook in hun eigen vrije tijd kunnen doen.

Voorlichtingen: Op het Heyerdahl College worden verschillende voorlichtingen aangeboden. Deze voorlichtingen hebben elk jaar een andere invulling. We werken samen met verschillende instanties, onder andere Bureau Halt, GGD en Moneyways. We bieden verschillende onderwerpen aan, onder andere vuurwerk, groepsdruk, identiteit en geldzaken.

Het aanbod van de voorlichtingen wordt afgestemd op actuele onderwerpen, passend bij de tijd en de leerlingen.

Lessentabel

In onderstaand schema een overzicht van het aanbod per leerjaar.

Jaar 1	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap	2		
Sociale Vaardigheden	1		
Stagevoorbereiding			
Stage			4x bliksemstage
Sport en Bewegen	4		
Keuze-uren	2		
Voorlichting Halt			1

Jaar 2	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap	2		
Sociale Vaardigheden	1		
Stagevoorbereiding	1		
Stage			3x 2 weken interne stage
Sport en Bewegen	4		
Keuze-uren	2		
Voorlichting Halt			1

Jaar 3	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap	1		
Sociale Vaardigheden	1		
Stagevoorbereiding	1		
Stage		1 dag externe stage	
Sport en Bewegen	4		
Voorlichting Halt			1

Jaar 4	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap	1		
Sociale Vaardigheden			
Stagevoorbereiding	1		
Stage		2 dagen externe stage	
Sport en Bewegen	2		
Voorlichting			1

Jaar 5	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap	1		
Sociale Vaardigheden			
Stagevoorbereiding	1		
Stage		3 dagen externe stage	
Sport en Bewegen	2		

Jaar 6	Aantal lessen per week	Aantal dagen per week	Aantal momenten in een jaar
Burgerschap			
Sociale Vaardigheden			
Stagevoorbereiding			
Stage		4 dagen externe stage	
Sport en Bewegen	2		

Overig aanbod

Het Heyerdahl College bereidt haar leerlingen voor op participatie in de maatschappij, door aanbod van verschillende projecten.

Heyerdahl helpt

Tijdens 'Heyerdahl helpt' leren leerlingen het belang van vrijwilligerswerk. Hoe is het om een klus voor iemand anders te doen, zonder dat hier een tastbare beloning tegenover staat. De leerlingen van jaar 1 tot en met jaar 4 worden bij dit onderdeel verdeeld in meerdere groepen en gaan met collega's de wijk in, om wijkbewoners of bedrijven te helpen.

Hieronder volgt een overzicht van mogelijke activiteiten:

Ramen wassen

Tuin onderhouden

Verven

Erf schoonmaken

Spellen spelen met ouderen

Lunch pakketten maken

Groenvoorziening

Activiteiten organiseren bij een basisschool

De wijkbewoners of bedrijven krijgen van tevoren een flyer in de bus waarop zij kunnen aangeven of zij gebruik willen maken van onze hulp. De leerlingen brengen zelf deze flyer rond, waardoor er vaak al een eerste contact en kennismaking ontstaat tussen de leerlingen en de buurtbewoners.

Schoolkamp

Leerlingen op het Heyerdahl College gaan in leerjaar 1, 2 en 5 op kamp. Elk kamp heeft een andere doelstelling.

In leerjaar 1 gaan de leerlingen op kennismakingskamp. Dit is een kamp waar zij met het volledige eerste leerjaar naar een kampeerboerderij gaan. Middels samenwerk oefeningen wordt de eerste stap gezet naar het samen leren op het Heyerdahl College. Op dit kamp staan onze Gouden regels centraal.

In leerjaar 2 gaan de leerlingen met het volledige leerjaar op kamp naar een camping in Eext, ze gaan hier op de fiets naartoe. Hier wordt de leerlingen geleerd, hoe je omgaat met de natuur en hoe je voor jezelf moet zorgen.

Leerlingen zetten de eigen tenten op en helpen met eten bereiden; er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

In leerjaar 5 gaan de leerlingen naar het buitenland op kamp. Op dit kamp kunnen leerlingen laten zien wat zij de afgelopen jaren geleerd hebben: hoe kan ik mijzelf in het buitenland redden en hoe pas ik mijzelf aan in een andere omgeving en cultuur.

Excursies

Op het Heyerdahl college gaan leerlingen naar meerdere excursies. Doormiddel van de verschillende excursies gedurende het schooljaar, krijgen de leerlingen op een externe locatie kennis over verschillende onderwerpen.

De excursies die onder andere op het Heyerdahl aangeboden worden zijn: Nemo, Gronings museum, Oosterpoort, diverse stagebedrijven.

Cultuurproject

In jaar 1 en 2 wordt er een cultuurproject georganiseerd. Tijdens dit project komen de leerlingen in aanraking met de sector cultuur. Het Heyerdahl College vindt het belangrijk, dat de leerlingen weten hoe de sector cultuur in elkaar zit en wat hier te halen is.

De school laat zien aan de leerlingen hoe zij hun vrije tijd kunnen indelen. Op deze manier wordt er aandacht gegeven aan de pilaar vrije tijd, welke binnen het Heyerdahl College erg belangrijk is. De opzet van dit project is, dat leerlingen een aantal weken bepaalde onderdelen kunnen oefenen/volgen en dat zij later een vast onderdeel kiezen waar zij zich een week lang in specialiseren.

Gastlessen

Op het Heyerdahl College worden in meerdere leerjaren gastlessen gegeven. Deze gastlessen verschillen van elkaar en sluiten aan bij de belevingswereld van de leerlingen.

Leerjaar 1, Vuurwerk

Leerjaar 2, Invloed van de groep

Leerjaar 3, Wapens en geweld

Leerjaar 4, Omgaan met geld

De meerwaarde van de voorlichting is, dat het Heyerdahl College de expert op dat gebied binnen haalt en de school gebruik kan maken van deze kennis.

De voorlichtingen worden zo ingedeeld, dat het thema actueel is. Denk aan een *voorlichting Vuurwerk* in de maand december of *Omgaan met geld* op het moment dan leerlingen de leeftijd hebben om een bijbaan te zoeken.

Chill op stap

Chill op stap is een project waarin leerlingen kennismaken met het uitgaansleven. De leerlingen gaan in groepen langs verschillen horecagelegenheden en krijgen hier een presentatie/rondleiding of workshop.

De leerlingen komen in contact met de medewerkers van de horecagelegenheid, beveiligers, ambulance en politie.

Het is een project waarbij het belangrijk is, dat de leerlingen uiteindelijk weten wat de lusten en gevaren van het uitgaan zijn. Hoe hoor je te handelen op het moment, dat je aangesproken wordt door een medewerker of hulpverlener.

VAKWERKPLAN

Burgerschap

Schooljaar 2023-2024

Heyerdahl College

Groningen

1 Startsituatie

Het Heyerdahl College is de openbare school voor praktijkonderwijs in de stad Groningen. De school maakt onderdeel uit van de Stichting Openbaar Onderwijs Groningen (O2G2). Het Heyerdahl College is, samen met het VMBO van het H.N. Werkman College en het CSG, gehuisvest aan de Kluiverboom in Groningen.

Het Heyerdahl College is een openbare school: **alle** leerlingen met een indicatie voor praktijkonderwijs kunnen terecht op het Heyerdahl College.

Praktijkonderwijs (PrO) is een vorm van voortgezet onderwijs, dat rechtstreeks opleidt voor de arbeidsmarkt. Om in aanmerking te komen voor praktijkonderwijs zijn wettelijke toelatingscriteria vastgesteld. Deze criteria (gebaseerd op leerachterstanden en een beperking van de intelligentie) vormen de basis voor het afgeven van een Toelaatbaarheidsverklaring.

De Criteria voor Praktijkonderwijs:

een intelligentiequotiënt binnen de bandbreedte 55 tot en met 80;

een leerachterstand op tenminste twee van de volgende vier domeinen: inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen of spellen, waarvan minimaal een van deze twee domeinen inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen betreft en deze leerachterstand groter is dan of gelijk is aan 0,5 (zijnde de uitkomst van 1 minus (d_{le}/d_l)).

Leerlingen van het Heyerdahl College kunnen na het doorlopen van de school naar vermogen zelfstandig en volwaardig participeren in de maatschappij. Ze zijn in staat te werken, te wonen, hun vrije tijd zinvol te besteden en medeburger te zijn. Om dit te bereiken, ontwikkelen leerlingen algemene competenties en daarnaast specifieke competenties, gerelateerd aan de arbeidsplek die bij hen past. Het Heyerdahl College gaat bij deze ontwikkeling uit van de individuele mogelijkheden, talenten en ambities van leerlingen. Het motto van het Heyerdahl College is: *Ontdek wat je kunt!*

Het vakwerkplan is geschreven voor leerlingen uit het praktijkonderwijs. De leerlingen van het Heyerdahl College stromen uit in drie verschillende richtingen:

- Dagbesteding
- Reguliere arbeid (met of zonder begeleiding)
- Vervolgopleiding (MBO)

2 Vak visie

Het Heyerdahl College heeft als pedagogische missie en als wettelijke opdracht om zijn leerlingen voor te bereiden op actieve deelname aan de maatschappij en aan het arbeidsproces. We richten ons hierbij op: "voorbereiding op werken, wonen, vrijetijdsbesteding en goed burgerschap". Op het Heyerdahl College staat de jongere en zijn/haar loopbaan centraal. Het Heyerdahl College streeft naar onderwijs op maat. Het ontwikkelingsperspectief van de jongere, zijn motivatie, potentieel, en leer- en ondersteuningsvraag, is de maat.

Op het Heyerdahl College worden veel activiteiten aangeboden waarbij sociale vaardigheden,

het contact met de omgeving (de maatschappij) een grote rol spelen. Daarnaast heeft elke klas Burgerschap als vak op het rooster staan en komen de doelen aan bod tijdens andere vakken. Naast het vak Burgerschap op zich, zijn het mentoraat, het groepsplan, gedrag en de projecten belangrijke instrumenten om aan Burgerschap te werken.

Er zijn daarnaast veel verschillende situaties waarbij onze leerlingen in aanrakingen komen met de wereld en de mensen die daar wonen. Naast de docenten voor de klas en de leerlingen in de klas, komen leerlingen ook andere leerlingen tegen op het schoolplein. Als school bieden wij meerdere projecten aan, waarbij leerlingen in aanraking komen met leeftijdsgenoten, in sommige gevallen ook van andere scholen. Dit is een keuze om zo te komen tot meer betrokkenheid, meer begrip en meer veiligheid. Rondom de school komen leerlingen buurtbewoners tegen en tijdens projecten hebben ze te maken met andere bewoners van de stad. Docenten hebben hierbij een sturende rol. Ze signaleren niet alleen wat leerlingen doen, maar helpen leerlingen ook, hoe ze zich op een goede manier kunnen gedragen.

In de leerlijn Burgerschap wordt gewerkt aan de hand van de vier pijlers: (1) samen werken en samen leren, (2) individugericht en gedifferentieerd, (3) uitdagend en betekenisvol en (4) open en samenwerkend.

Doelstellingen

Voor het vak Burgerschap maken wij gebruik van Kies 1; in deze methode worden de vier domeinen behandeld die passend zijn in het Praktijkonderwijs en in de MBO entree opleidingen. Ook komen in kies 1 verschillende kerndoelen van het voortgezet speciaal onderwijs terug.

Thema1: kiezen	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: vrijheid	✓		✓	
Les 2: rechten en plichten	✓		✓	
Les 3: respect			✓	
Les 4: invloed			✓	

Thema 2: samenleven	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: cultuur			✓	
Les 2: tradities en geloof			✓	
Les 3: multiculturele samenleving			✓	
Les 4: discriminatie	✓		✓	

Thema 3 veiligheid	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: je veilig voelen			✓	
Les 2: veiligheid en privacy			✓	
Les 3: crimineel gedrag			✓	
Les 4: straffen	✓		✓	

Thema 4 politiek : kiezen	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: democratie	✓			
Les 2: verkiezingen	✓			
Les 3: tweede kamer en regering	✓			
Les 4: laatste actie	✓			

Thema 5: werk	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: werken		✓		
Les 2: werk zoeken		✓		
Les 3: je contract		✓		
Les 4: regels en rechten		✓		

Thema 6: geld	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: omgaan met geld		✓		
Les 2: lenen en schuld		✓		
Les 3: reclame		✓		
Les 4: duurzame keuzes		✓		

Thema 7: media	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal- maatschappelijk	Vitaal
Les 1: media gebruiken			✓	
Les 2: invloed van media	✓		✓	
Les 3: mediawijs			✓	✓
Les 4: media en respect			✓	

Thema 8: gezondheid	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal-maatschappelijk	Vitaal
Les 1: leefstijl				✓
Les 2: eten				✓
Les 3: genieten				✓
Les 4: geluk				✓

Thema 9: seks en relaties	Politiek-juridisch	Economisch	Sociaal-maatschappelijk	Vitaal
Les 1: relaties			✓	✓
Les 2: verliefd zijn			✓	✓
Les 3: seks en grenzen				✓
Les 4: veilige seks				✓

Deze kerndoelen zijn de leidraad voor de leerlijn Burgerschap. Per blok worden deze kerndoelen gekoppeld aan de aangeboden lesstof.

Beheersingsdoelen uitgewerkt:

Kies 1

Thema 1 Kiezen:

Les 1 Vrijheid; aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je in Nederland veel vrijheid hebt;
- wat met vrijheid van meningsuiting wordt bedoeld;
- dat je iemand kunt kwetsen met je mening.

Les 2 Rechten en plichten; aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je rechten hebt;
- dat je plichten hebt;
- wat mensenrechten zijn.

Les 3 Respect; aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er met respect wordt bedoeld;
- hoe je iemand met respect kunt behandelen;
- wat asociaal gedrag is.

Les 4 Invloed; aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat andere mensen invloed kunnen hebben op de keuzes die je maakt;
- dat je invloed kunt hebben op de keuzes die andere mensen kunnen maken;
- dat sommige mensen een voorbeeld zijn voor anderen.

Thema 2 Samenleven:

Les 1 Cultuur; aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat waarden en normen zijn;
- wat met cultuur wordt bedoeld;
- dat mensen uit dezelfde cultuur vaak dezelfde gewoonten hebben.

Les 2 Tradities en geloof, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een traditie is;
- wat met geloof wordt bedoeld;
- dat bij elk geloof normen en tradities horen.

Les 3 De multiculturele samenleving, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat Nederland een multiculturele samenleving is;
- wat tolerant zijn betekent;
- dat tolerant zijn belangrijk is in een multiculturele samenleving.

Les 4 Discriminatie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat discriminatie in Nederland verboden is;
- wat racisme is;
- wat vooroordelen zijn.

Thema 3 Veiligheid:

Les 1 Je veilig voelen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met veiligheid wordt bedoeld;
- dat het verschilt waar en wanneer iemand zich veilig voelt;
- dat geweld ervoor kan zorgen, dat je je onveilig voelt.

Les 2 Veiligheid en privacy, aan het einde van deze kan je uitleggen

- dat er maatregelen worden genomen om de veiligheid te verbeteren;
- wat er met privacy wordt bedoeld;
- dat veiligheidsmaatregelen gevolgen kunnen hebben voor je privacy.

Les 3 Crimineel gedrag, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat er regels en wetten zijn;
- wat crimineel gedrag is;
- wat een strafblad is.

Les 4 Straffen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat er verschillende soorten straffen zijn;
- wat een taakstraf is;
- wat een rechter doet.

Thema 4 Politiek:

Les 1 Democratie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met politiek wordt bedoeld;
- dat je in Nederland inspraak kunt hebben;
- wat democratie is.

Les 2 Verkiezingen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er tijdens de verkiezingen gebeurt;
- dat er verschillende politieke partijen zijn;
- wat er tijdens de verkiezingscampagne gebeurt.

Les 3 Tweede Kamer en Regering, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat de Tweede Kamer doet;
- wat de taak is van de Regering;
- dat de Tweede Kamer beslist over de plannen van de ministers.

Les 4 Actie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met actievoeren wordt bedoeld;
- dat mensen die actievoeren zoveel mogelijk mensen willen bereiken;
- dat een actie aandacht kan krijgen in de politiek.

Thema 5 Werk:

Les 1 Werken, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je verschillende dingen belangrijk kunt vinden aan werk;
- wat een werknemer en wat een werkgever is;
- wat met stagelopen wordt bedoeld.

Les 2 Werk zoeken, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er met een vacature wordt bedoeld;
- wat solliciteren inhoudt;
- wat er tijdens een sollicitatiegesprek gebeurt.

Les 3 Je contract, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er in een contract staat;
- dat een werknemer en een werkgever zich allebei aan een contract moeten houden;
- wat met het minimumloon wordt bedoeld.

Les 4 Regels en rechten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat in elk bedrijf regels gelden;
- dat je rechten hebt als werknemer;
- wat een vakbond doet.

Thema 6 Geld:

Les 1 Omgaan met geld, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je moet kiezen waaraan je je geld uitgeeft;
- wat een budgetplan is;
- dat je kunt sparen voor bepaalde uitgaven.

Les 2 Lenen en schuld, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je vaak rente moet betalen als je geld leent;
- dat je een schuld kunt krijgen;
- wat de gevolgen van een schuld kunnen zijn.

Les 3 Reclame, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat reclame is;
- dat je in een reclame alleen de goede kanten van een product ziet;
- dat je op internet naar meer informatie over een product kunt zoeken.

Les 4 Duurzame keuzes, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met het milieu wordt bedoeld;
- dat je duurzame keuzes kunt maken;
- wat keurmerken zijn.

Thema 7 Media:

Les 1 Mediagebruik, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met sociale media wordt bedoeld;
- wat sociale media zijn;
- waarvoor je sociale media kunt gebruiken.

Les 2 Invloed van media, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat media invloed kunnen hebben op hoe je over iets denkt;
- dat beelden in de media niet altijd helemaal kloppen;
- wat met een hype wordt bedoeld.

Les 3 Mediawijs, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met mediawijsheid wordt bedoeld;
- dat het verstandig is om na te denken over wat je via sociale media deelt;
- dat sociale media een grote rol in je leven kunnen spelen.

Les 4 Media en respect, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat het belangrijk is om respect voor elkaar te hebben op sociale media;
- wat online pesten is;
- dat online pesten vervelende gevolgen kan hebben.

Thema 8 Gezondheid:

Les 1 Leefstijl, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er met leefstijl wordt bedoeld;
- dat je leefstijl gevolgen kan hebben voor je gezondheid;
- dat het belangrijk is om genoeg te bewegen.

Les 2 Eten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat gezond eten en drinken bij een gezonde leefstijl hoort;
- dat het niet gezond is om altijd te veel of te weinig te eten;
- wat een eetstoornis is.

Les 3 Genieten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat genotsmiddelen zijn;
- dat genotsmiddelen ongezond kunnen zijn;
- dat je verslaafd kunt raken aan genotsmiddelen.

Les 4 Geluk, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat het per persoon verschilt wat iemand gelukkig maakt;
- dat het kan helpen om met iemand te praten, als je somber bent;
- wat een vertrouwenspersoon doet.

Thema 9 Relaties en seks:

Les 1 Relaties, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat je een relatie hebt met alle mensen met wie je omgaat;
- dat je in elke relatie te maken hebt met verwachtingen;
- wat met groepsdruk wordt bedoeld.

Les 2 Verliefd zijn, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een liefdesrelatie is;
- wat met seksuele geaardheid wordt bedoeld;
- dat het belangrijk is om elkaars seksuele geaardheid te accepteren.

Les 3 Seks en grenzen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat iedereen zijn eigen keuzes maakt over seks;
- dat het belangrijk is om je grenzen aan te geven;
- wat er met seksuele intimidatie en seksueel misbruik wordt bedoeld.

Les 4 Veilige seks, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er met veilige seks wordt bedoeld;
- wat een soa is;
- hoe je kunt voorkomen dat je ongewenst zwanger wordt.

Kies 2

Thema 1 Kiezen:

Les 1 Vrijheid, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat vrijheid betekent;
- wat vrijheid van meningsuiting is;
- welke grenzen er aan vrijheid zijn;
- wat respect met vrijheid te maken heeft.

Les 2 Rechten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat rechten en plichten zijn;
- wat grondrechten zijn;
- wat mensenrechten zijn;
- wat mensenrechtenschending is.

Les 3 Identiteit, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een identiteit is;
- hoe een identiteit gevormd wordt.

Les 4 Waarden en normen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat waarden en normen zijn;
- wat waarden en normen met je gedrag te maken hebben.

Les 5 Regels en wetten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat wetten zijn;
- waarom er regels en wetten zijn.

Thema 2 Samenleving:

Les 1 Samenleven, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een samenleving is;
- waarom tolerantie in een samenleving belangrijk is;
- wanneer er sprake is van asociaal gedrag

Les 2 Cultuur, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een cultuur is;
- wat een religie is;
- wat tradities zijn en welke invloed ze hebben.

Les 3 Multiculturele samenleving, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- waarom Nederland een multiculturele samenleving is;
- wat immigratie inhoudt;
- wanneer mensen in Nederland mogen komen wonen.

Les 4 Integratie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- waarom cultuurverschillen lastig kunnen zijn;
- wat integratie inhoudt.

Les 5 Discriminatie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat discriminatie inhoudt;
- wanneer er sprake is van racisme;
- wat vooroordelen en discriminatie met elkaar te maken hebben.

Thema 3 Politiek:

Les 1 Democratie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- waarom je Nederland een democratie noemt;
- wat volksvertegenwoordigers zijn;
- wat een dictatuur is.

Les 2 Politiek, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat met politiek wordt bedoeld;
- wat een politieke partij is;
- welke politieke partij bij jou past.

Les 3 Verkiezingen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat verkiezingen zijn en welke er in Nederland bestaan;
- wat er tijdens een verkiezingscampagne gebeurt;
- hoe je stemt;
- wat er ná de verkiezingen gebeurt.

Les 4 Bestuur van Nederland, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat de taken van de regering zijn;
- wat een ministerie is;
- welke taken de Tweede Kamer heeft.

Les 5 Europese Unie, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat de Europese Unie is;
- waaraan je kunt merken dat Nederland lid is van de Europese Unie;
- hoe je als Nederlander invloed kunt uitoefenen op Europese beslissingen.

Thema 4 Werken:

Les 1 Werk, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- welke redenen mensen kunnen hebben om te werken;
- wat een werknemer, werkgever en ondernemer is;
- wat de verschillen zijn tussen ondernemen en werken in loondienst;
- wat vrijwilligerswerk is.

Les 2 Werk zoeken, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een vacature is;
- op welke manieren je op zoek kunt gaan naar werk;
- wat solliciteren inhoudt.

Les 3 Arbeidsovereenkomst, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat er in een arbeidsovereenkomst staat;
- welke regels er gelden voor ontslag;
- wat het verschil is tussen nettoloon en brutoloon.

Les 4 Rechten en plichten, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- welke rechten en plichten je als werknemer hebt;
- wat een cao is;
- wat een vakbond doet.

Les 5 Problemen op het werk, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat beroepsziekten zijn;
- wat een bedrijfsarts en een vertrouwenspersoon is;
- welke uitkeringen er zijn voor mensen die geen werk hebben.

Thema 5 Veiligheid:

Les 1 Veiligheid, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- dat het per persoon verschilt wanneer iemand zich onveilig voelt;
- waarom er veiligheidsmaatregelen worden genomen;
- wat veiligheid en privacy met elkaar te maken hebben.

Les 2 Geweld, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- welke gevolgen geweld kan hebben;
- wat met lichamelijk en psychisch geweld wordt bedoeld.

Les 3 Agressief gedrag, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- waardoor mensen zich agressief kunnen gedragen;
- welke rol groepsgedrag kan spelen bij agressie en geweld.

Les 4 Criminaliteit en straf, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat crimineel gedrag is;
- welke soorten straf er worden opgelegd in Nederland;
- wat de gevolgen van een strafblad kunnen zijn;
- waarom het nuttig kan zijn om aangifte te doen.

Les 5 Rechtspraak, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat de rol van de rechter is;
- wat rechtspraak is;
- wat een eerlijk rechtspraak inhoudt.

Thema 6 Media:

Les 1 Communicatie en media, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat communicatie is;
- wat media zijn;
- wat je eigen mediagebruik is.

Les 2 Nieuwsmedia, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat nieuwsmedia zijn;
- wat journalisten doen;
- wat persvrijheid is en welke grenzen er aan persvrijheid zijn;
- wat censuur is.

Les 3 Invloed via media, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- hoe je media kunt gebruiken om aandacht te vragen voor een onderwerp;
- hoe actiegroepen media inzetten;
- wat propaganda is en wanneer propaganda gevaarlijk kan zijn.

Les 4 Informatie beoordelen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- hoe je nepnieuws kan herkennen;
- hoe je kunt beoordelen of informatie betrouwbaar is.

Les 5 Omgaan met sociale media, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat de risico's zijn van het gebruik van sociale media;
- wat ideaalbeelden zijn.

Thema 7 Geld:

Les 1 Inkomsten en uitgaven, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- waarom budgetteren handig is;
- wat de voordelen van sparen zijn;

- hoe een verzekering werkt.

Les 2 Lenen en schuld, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- welke vormen van lenen er zijn;
- wat de risico's zijn van geld lenen;
- welke gevolgen een schuld kan hebben.

Les 3 Kritisch consumeren, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat kritisch consumeren inhoudt;
- welke rechten je hebt al consument;
- hoe je verschillende reclamestrucs kan herkennen.

Les 4 Duurzaamheid, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat duurzaamheid betekent;
- welke duurzame keuzes je kunt maken;
- wat een keurmerk is.

Les 5 Wereldwijde handel, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een multinational is;
- wat er met fair trade wordt bedoeld.

Thema 8 Gezondheid en seksualiteit:

Les 1 Leefstijl, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat je leefstijl met je gezondheid te maken heeft;
- wat een gezonde leefstijl is.

Les 2 Genotmiddelen, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat genotmiddelen zijn;
- welke regels er in Nederland zijn over genotmiddelen;
- hoe je een verslaving kunt herkennen.

Les 3 Psychische gezondheid, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat een psychisch probleem is;
- hoe je met psychische problemen kunt omgaan.

Les 4 Relaties, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat jouw verwachtingen zijn van een liefdesrelatie;
- wat seksuele geaardheid is;
- wat acceptatie is van verschillende seksuele geaardheden.

Les 5 Seks, aan het einde van deze les kan je uitleggen

- wat soa's zijn en hoe je die kunt voorkomen;
- wat voorbehoedmiddelen zijn;
- wat seksuele intimidatie en seksueel misbruik is.

4 Aantal lesuren

Jaar 1, 2 en 3 hebben 2 uur Burgerschap per week en jaar 4 en 5 1 uur in de week. In de lessentabel ziet dit er als volgt uit:

Theorie	Fase 1-lj.1	Fase 1 - lj.2	Fase 2 - lj.3	Fase 2 - lj.4	Fase 3 - lj.5
Burgerschap	2	2	1	1	1

5 Gebruikte werkvormen

Tijdens de lessen Burgerschap wordt er gewerkt aan de hand van het 'Directe Instructiemodel'. Dit model is opgebouwd in fasen. Elke fase kent zijn eigen specifieke aandachtspunten om de les effectief te maken. Centraal hierbij staat de gedragingen van de docent die te maken hebben met de instructie. Het model kenmerkt zich door het feit dat de docent in interactie met de leerlingen, de leerinhouden en leerstrategieën die van belang zijn, expliciet onderwijst.

Schematisch ziet het model er als volgt uit:

1. Terugblik
 2. Oriëntatie
 3. Instructie
 4. Begeleide inoefening
 5. Zelfstandige verwerking
 6. Evaluatie
 7. Terug- en vooruitblik
- 1-7. Feedback

Bovenstaand model wordt toegepast bij het aanbieden van nieuwe lesstof. Bij herhaling zijn andere werkvormen mogelijk.

Daarnaast worden op het Heyerdahl College veel activiteiten aangeboden waarbij sociale vaardigheden, het contact met de omgeving (de maatschappij) een grote rol spelen. Onderstaande onderdelen komen (mede) in het kader van Burgerschap aan bod en hebben een koppeling met de lessen burgerschap:

	Fase 1	Fase 2	Fase 3
Mentoraat			
OPP	✓	✓	✓
Lessen Burgerschap	✓	✓	✓
Lessen SOVA	✓	✓	✓
Externe en interne cateringopdrachten	Keuze/selectie	Keuze/selectie	Keuze/selectie
Heyerdahl Helpt	✓	✓	✓
Project 'Chill Op Stap'			✓ (klas 4)
Bliksem stage	✓		
Interne stage		✓	
Externe stage		✓	✓
Leerlingenraad	✓ (selectie)	✓ (selectie)	✓ (selectie)
Introductieweek	✓		
Kamp/activiteiten	✓	✓	✓
4 Mijl	✓ (keuze)	✓ (keuze)	✓ (keuze)
Cultuurproject	✓		
Move it	✓ (keuze)	✓ (keuze)	✓ (keuze)
Keuze uren	✓		

6 Materialen en middelen

Tijdens de lesuren Burgerschap wordt gewerkt met verschillende methodes. De methodes zijn gericht op praktijkonderwijs waar alle streef- en beheersingsdoelen aan bod komen.

De methodes voor burgerschap:

Leerjaar 1: Kies 1

Leerjaar 2: Kies 1

Leerjaar 3: Kies 1 / Kies 2

Leerjaar 4: Kies 2

Leerjaar 5: Kies 2

7 Differentiatie (optioneel)

In principe werken alle leerlingen in dezelfde klas in dezelfde methode. Er worden 3 niveaus onderscheiden:

1. dagbesteding	De leerling heeft meer ondersteuning nodig bij het verwerken van de lesstof
2. regulier	De leerling kan volgens het reguliere programma de lesstof volgen
3. vervolgonderwijs	De leerling heeft behoefte aan extra uitdaging tijdens de lessen

De docent houdt daar tijdens de instructie en het zelfstandig werken rekening mee. Leerlingen die het niveau niet aan kunnen, krijgen in eerste instantie extra instructie. Niet alle leerlingen hebben hetzelfde werktempo. De meeste leerlingen hebben genoeg aan het materiaal dat zij krijgen aangeboden via de genoemde opzet. Leerlingen die sneller werken, kunnen extra materiaal krijgen of kunnen gebruik maken van extra oefeningen op de computer. Tijdens opdrachten/projecten kunnen deze leerlingen ook een tutor rol vervullen.

8 Toetsing/Beoordeling/Monitoring

Hoe worden de vorderingen van de leerlingen bijgehouden? Wanneer en in wat voor vorm worden vorderingen gemonitord.

- a. *Welke afspraken zijn binnen de vakgroep gemaakt m.b.t. toetsen?*
- b. *Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen maximaal leren.*

Binnen het vak Burgerschap geldt, dat de leerlingen getoetst worden door middel van methode afhankelijke toetsen (Deviant). Mede op basis van deze toetsen wordt het niveau bepaald.

Daarnaast worden de ontwikkelingen in coachingsgesprekken en 2-jaarlijks tijdens OPP-gesprekken besproken met leerling en ouder(s). Elke ochtend start de mentor (zoveel mogelijk) met zijn/haar groep. Hier worden ook zaken besproken en gesignaleerd, welke weer terugkomen in coachings- en OPP-gesprekken.

De resultaten vanuit de stages worden geborgd in een stageboek; deze wordt minimaal 1 keer in de 8 weken besproken door leerling, stagecoach en stagebegeleider.

De school werkt met bewijzen voor activiteiten middels het gebruik van een portfolio. Voor elke afgesloten activiteit kan de leerling een bewijs wegzetten in zijn portfolio, denk hierbij aan foto's, beoordelingen etc.

9 Verbeteringen, aanpassingen, knelpunten, streep punten

- a. *Aan welke verbetering(en) wil het vak het komende jaar werken m.b.t. bovengenoemde punten?*
 - b. *Bij het bereiken van welk resultaat is de vakgroep tevreden m.b.t. de verbetering(en)?*
 - c. *Welke andere verbetering(en) wil de vakgroep realiseren?*
- Schooljaar 2023-2024 zal in het teken staan van het verbinden van alle verschillende onderdelen van het vak Burgerschap, zodat alle onderdelen elkaar versterken.
 - Onderzoeken welke manier van toetsen (assessment?) het beste past bij de leerlijn Burgerschap en op welke manier we vervolgens het niveau van de leerling bepalen.
 - Meer continuïteit in de lesgevende docenten om doorgaande leerlijn en vakkennis te versterken/expertise in te zetten.